

Kate Kirkpatrick: *Becoming Beauvoir. A Life*

London – New York, Bloomsbury Academic 2019. 496 s.

„K čemu další biografie Simony de Beauvoir?“, ptá se Manon Garciaová v předmluvě ke knize Kate Kirkpatrickové *Becoming Beauvoir*.¹ A zároveň na tuto otázku hned odpovídá: Kirkpatricková představuje Beauvoirovou v jiném světle, než je obvyklé, tedy nikoli jako pouhou obdivovatelku či žákyni Sartra a spisovatelku neschopnou vlastního filosofického myšlení – což je portrét, který se částečně traduje ještě i dnes. Kirkpatricková naopak ve své knize čtenáři odhaluje jinou tvář Beauvoirové, tvář emancipované intelektuálky a originální filosofky, stojící dokonce za některými koncepty Sartrovy filosofie. Fakta, která autorka recenzované publikace odkrývá o jejím životě, vztazích se Sartrem a s jinými muži či o vývoji její vlastní filosofické pozice, tak vyvrací tradované mýty a umožňují čtenáři přehodnotit názor na to, kdo skutečně byla Simone de Beauvoir.

Kirkpatricková nejprve studuje její dětství a rodinné zázemí. Beauvoirová se narodila v měšťánské katolické rodině a dostalo se jí nábožensky orientovaného vzdělání. Její matka reprezentovala typický obraz ženy tehdejší francouzské společnosti, čas totiž trávila doma jako spořádaná hospodyňka a nevměšovala se do afér svého muže. Toto rodinné zázemí, náboženská tematika a nároky, které měl na Beauvoirovou její otec, však u ní postupem času začaly vzbuzovat nechuť a nespokojenost. Vše se dovršilo smrtí její blízké přítelkyně přezdívané Zaza, která se podle Beauvoirové stala obětí sociálního nátlaku, neboť zemřela žalem z odloučení od svého milého, kterého si kvůli zákazu své rodiny nemohla vzít. Beauvoirová o této události píše ve svých vzpomínkách, přičemž tvrdí, že tento zážitek v ní podnítl rozhodnutí, že ona sama vykoupí smrt své přítelkyně vlastní svobodou.² Podle Kirkpatrickové to byl právě odpor ke konvencím vyrůstajícím ze společnosti a prostředí, ve kterém byla Beauvoirová vychovávána, který ji později dovedl k úvahám o ženě, která se svobodně rozhoduje o tom se, kým se stane.³

Téma, kterému napříč svou studii Kirkpatricková věnuje asi nejvíce pozornosti, je vztah Beauvoirové a Sartra, jenž ve skutečnosti nebyl tak romantický, jak se běžně traduje. Podle Kirkpatrickové Beauvoirová neupřednostňovala Sartra před jinými muži zcela jednoznačně, milovala dokonce více mužů najednou. Kromě Sartra byla ve svých 21 letech zamilovaná například do svého bratrance Jacquese a kamaráda Maheua.⁴

1 V našem textu se budeme odvolávat na francouzský překlad knihy, který vyšel pod názvem *Devenir Beauvoir : la force de la volonté*. Traduit par C. Meyer. Paris, Flammarion 2020. Předmluva k tomuto francouzskému překladu napsala právě Manon Garciaová.

2 Beauvoir, S. de, *Mémoires d'une jeune fille rangée*. Paris, Gallimard 1958, s. 503.

3 Kirkpatrick, K., *Devenir Beauvoir : la force de la volonté*, c.d., s. 106.

4 Tamtéž, s. 138.

Jak je známo, Beauvoirová se Sartrem uzavřeli takzvaný „pakt lásky“, jenž spočíval v tom, že vedle své vzájemné „nezbytné“ nebo „nutné“ lásky si navíc oba připouštěli a tolerovali takzvané „lásky nahodilé“. Podmínkou jejich vtahu přitom bylo říkat si pravdu, respektive přiznat si vzájemně všechny ostatní vztahy. Ať už k tomuto jejich „paktu“ zaujmeme aprobativní či kritický postoj, zdůrazněme, že nakonec vedl k 51 letům spojení. V opozici vůči názorům, podle kterých na této úmluvě „vydělával“ hlavně Sartre, zatímco Simone kvůli ní měla údajně trpět, Kirkpatricková tvrdí, že Beauvoirová se už jako mladá dívka rozhodla, že nechce žít v lukrativním svazku pouze s jedním mužem. Dle Kirkpatrickové Sartre pro Beauvoirovou znamenal spíše „nenahraditelného přítele jejího myšlení“ než milence ve smyslu sexuálním a emočním.⁵

Oproti vzpomínkovému cyklu Beauvoirové,⁶ ve kterém autorka sebe samu popsal jako ženu, která Sartra obdivovala a milovala po všech stránkách, svědectví, jež Kirkpatrickové shromáždila, zpochybňují, zda do něj tak zamilovaná opravdu byla. Kirkpatricková tvrdí, že zejména vztah Beauvoirové s Bostem,⁷ jenž nabyl podoby „dlouhé a vášnivě idylky“,⁸ její soužití s Cloudem Lanzmannem či láska s Nelsonem Algrenem⁹ potvrzují absenci sexuálního styku se Sartrem, kterou Kirkpatricková dokonce neváhá nazvat „sexuální frustrací“.¹⁰ Kirkpatricková v souvislosti s Beauvoirovou hovoří o dvojznačnosti slova „láska“ a vysvětluje, že v jejím případě to byla především potřeba mít lásky. Detailním studiem milostného života Beauvoirové Kirkpatricková dochází k závěru, že koncept lásky možná v její filosofii znamenal víc než koncept svobody, ze kterého se postupem času stalo až jakési klíšé existencialismu.¹¹

Překvapivá odhalení přináší kniha Kirkpatrickové také v oblasti filosofie. Oproti dřívějším biografiím Beauvoirové¹² Kirkpatricková přináší nový pohled na intelektuální vývoj francouzské filosofky. Počátek svého výkladu opírá o poznámky, které si Beauvoirová jako mladá dívka zaznamenávala do svého deníku.¹³ Kirkpatricková na základě těchto poznámek soudí, že přísně nastaveným a dodržovaným studijním harmonogramem, doplněným navíc hojnou četbou započal u Beauvoirové proces odstupů od víry a cesta k ateismu a že se Beauvoirová už jako náctiletá pokoušela formulovat to, co Sartra proslavilo až ve čtyřicátých letech pod názvem existencialismus.¹⁴

5 Tamtéž, s. 153.

6 Beauvoirová publikovala tři vzpomínkové cykly: *Mémoires d'une jeune fille rangée*, c.d. Dále *La force de l'âge*. Paris, Gallimard 1960; a *La Force des choses*. Paris, Gallimard 1963.

7 Srov. Beauvoir, S. de – Bost, J.-L., *Correspondance croisée*. Paris, Gallimard 2004.

8 Kirkpatrick, K., *Devenir Beauvoir : la force de la volonté*, c.d., s. 180.

9 Srov. Beauvoir, S. de, *Lettres à Nelson Algren : Un amour transatlantique, 1947–1964*. Paris, Gallimard 1997.

10 Kirkpatrick, K., *Devenir Beauvoir : la force de la volonté*, c.d., s. 193.

11 Tamtéž, s. 181.

12 Doposud nejcitovanějším zdrojem byla kniha od Deirdre Bírové. Viz Bair, D., *Simone de Beauvoir: A Biography*. New York – London, Simon and Schuster 1991.

13 Soubor poznámek vyšel pod názvem: Beauvoir, S. de, *Cahiers de jeunesse*. Paris, Gallimard 2008.

14 Kirkpatrick, K., *Devenir Beauvoir : la force de la volonté*, c.d., s. 106.

Na Simone de Beauvoir je často nahlíženo jako na ženu, která doslova vykradla Sartrovo myšlení, aby na jeho základě mohla napsat své romány a studie. Kirkpatricková tento obraz Beauvoirové vyvrací a poukazuje na zásadní vliv, který Beauvoirová měla na formulaci zejména Sartrovy morální filosofie. Jejím již zmíněným deník z dívčích let totiž obsahuje reflexe a úvahy o lásce, které ona sama později rozvedla v morální rovině. Díla věnovaná této tematice vytvořila ve čtyřicátých letech, přičemž ovšem v této době tyto myšlenky byly už dávno přičítány Sartrovi.¹⁵ Kirkpatricková dále poukazuje na to, že Beauvoirová ve svém deníku dokonce poprvé užívá terminologii, která později sehrála klíčovou roli v Sartrově *Bytí a nicotě*.¹⁶

Zvláštní pozornost Kirkpatricková věnuje dílu, které z Beauvoirové učinilo světově známou filosofku a jehož části u nás vyšly pod názvem *Druhé pohlaví*.¹⁷ Magazín *Times* mimochodem tuto knihu označil za jedno ze sta nejvlivnějších děl dvacátého století. Beauvoirová se zde zabývá pojmem jí velmi blízkým: zamilovaná ženou. Vykresluje ji ale ve smyslu negativním, totiž jako tu, která přičítá tolik důležitosti svému muži, že zapomíná na sebe samu.¹⁸ Beauvoirová tímto filosofickým pojednáním o lásce a sexualitě ovlivnila mnoho generací žen, které si při jeho četbě kladly otázku, co je to vlastně milenecký vztah a jak v něm žít. Kirkpatricková přínos jejího díla mj. spatřuje v tom, že se autorka nebála otevřít téma sexuality a jejího prožitku, a také autentické lásky a vzájemnosti, tedy témata, o kterých do té doby nebylo na filosofické úrovni pojednáno.¹⁹

Přes úspěchy, kterých Beauvoirová dosáhla v literární a filosofické sféře, se však dle Kirkpatrickové neustále potýkala s pochybnostmi o sobě, trpěla úzkostmi a přecházela z jednoho zamilovaného vztahu do druhého. Cizí jí nebyly ani alkohol a antidepresiva. Kirkpatricková cituje Clauda Lanzmana, který stavy, jímž Beauvoirová čelila, popsal jako „existenciální úzkost hraničící s depresí či zoufalstvím“.²⁰ Četba její biografie však vyvolává otázku, zda to nebyl právě souhrn těchto okolností, který posléze přispěl k tomu, že se z mladé věřící měšťanské dívky stala svobodná odhodlaná žena, která měla kuráž uvažovat filosoficky nad svými volbami a svobodně usilovat o naplnění své neutuchající touhy po štěstí a lásce.

Markéta Kiššová

Fakulta filozofická Univerzity Pardubice,
Laboratoire d'études et de recherches sur les logiques
contemporaines de la philosophie, Université Paris 8
kissova.marketa@seznam.cz

15 Tamtéž, s. 97.

16 Tamtéž, s. 236.

17 Beauvoir, S. de, *Le Deuxième sexe*. Paris, Gallimard 1949. Blíže problematiku překladu tohoto zásadního díla do češtiny i jiných jazyků osvětluje diskusní studie Dagmar Pichové. Viz Pichová, D., Simone de Beauvoir: „Druhé pohlaví“ – a kletba překladu (*Filosofický časopis*, 67, 2019, č. 2, s. 241–250).

18 Kirkpatrick, K., *Devenir Beauvoir : la force de la volonté*, c.d., s. 150.

19 Tamtéž, s. 321.

20 Tamtéž, s. 340.